

İmalatta gerileme beşinci ayında

İSTANBUL Sanayi Odası (ISO) Türkiye

İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), üst üste beşinci ayda azalarak temmuzda 47.2'ye geriledi. Endeks, sektörün faaliyet koşullarında yavaşlamaya işaret ederken, söz konusu yavaşlama da Kasım 2023'ten bu yana en belirgin düzeyde oldu. Yeni siparişlerde ise son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi. Talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda dördüncü kez azaltmasına yol açtı. Personel yetersizliğinin de üretim hacimlerini olumsuz etkilediği belirtildi. Eşik değer 50'nin üzerinde ölçülen rakamlar sektörde iyileşmeye, altında ölçülen rakamlar da sektörde yavaşlamaya işaret ediyor. **(SÖZCÜ)**

İmalat PMI temmuzda 47,2 oldu

 Istanbul Sanayi Odası
(ISO) Türkiye İmalat

Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), anketinin Temmuz sonuçları açıklandı. Eşik değeri olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, haziran ayında 47,9 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, temmuzda 47,2'ye gerileyerek üst üste 5. ay eşik değerinin altında gerçekleşti. Endeks, sektörde yavaşlamaya işaret ederken, söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti.

Ekonomide durgunluk sürüyor fiyatlar durmuyor

■ Türkiye ISO İmalat Sektörü PMI, temmuz ayında 47,2 olarak, yeniden eşik değerini altında kaldı. Nisan ayında 49,3 olarak gerçekleşen PMI, mayısta 48,4, haziranda ise 47,9'a gerilemişti; öncü veri böylelikle üst üste dördüncü ayda 50 eşik değerinin altında gerçekleşti ve Kasım 2023'ten bu yana en düşük seviyeye indi. Endeks, sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret

ederken, söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti. Yeni alınan siparişlerde, Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi. Fakat buna rağmen enflasyondaki artış hız kesmiyor. Zamlar zaten tam gaz devam ediyor. Ham madde ve petrol fiyatlarındaki yükselişin yanı sıra Türk lirasının dolar karşısındaki za-

yıflığının da etkisiyle girdi maliyetleri temmuzda keskin bir artış kaydetti. Satış fiyatlarındaki artış nispeten hafif gerçekleşti. Türkiye Sektörel PMI raporu, üçüncü çeyreğe girilirken imalat sanayi sektörünün genele yayılı bir talep zayıflığı ile karşılaştığına işaret etti. Yeni siparişler son 9 ayda ilk kez olmak üzere, takip edilen 10 sektörün tamamında yavaşlama gösterdi. - EKONOMİ SERVİSİ

Sanayi alarm veriyor: İmalat göstergesi son 8 ayın en düşük seviyesine düştü

İSO Türkiye imalat satın alma yöneticileri endeksi temmuzda 47,2'ye gerileyerek, beşinci ay üst üste eşik değer olan 50'nin altında kaldı. Yeni alınan siparişlerde, son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızı olarak kayıtlara geçti.

EKONOMİK büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) anketinin Temmuz 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre; haziran ayında 47,9 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, temmuzda üst üste beşinci ay azalarak 47,2'ye geriledi ve sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret etti. Söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti. Sektörün performansındaki bozulmada, zorlu piyasa koşulları nedeniyle yeni siparişlerde yaşanan keskin düşüş belirleyici oldu. Yeni alınan siparişlerde, Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi. Yeni ihracat siparişlerinde de yılın üçüncü çeyreği daha belirgin bir yavaşlama ile başladı. Talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda üst üste dördüncü kez azalt-

masına yol açtı ve bu azalış Kasım 2022'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla birlikte istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü.

Hammadde ve petrol fiyatlarındaki yükselişin yanı sıra Türk lirasının dolar karşısındaki zayıflığının da etkisiyle girdi maliyetleri temmuzda keskin bir artış kaydetti. Enflasyon oranları, girdi maliyetlerinde olduğu gibi nihai ürün satış fiyatlarında da haziran ayına kıyasla yükseldi. Bununla birlikte satış fiyatlarındaki artış nispeten hafif gerçekleşti. Ham madde temininde yaşanan güçlükler ve yüksek nakliye maliyetleri nedeniyle tedarikçilerin teslimat süreleri artmaya devam etti. Satın alma faaliyetleri ise belirgin bir şekilde azaltıldı ve söz konusu azalış Kasım 2022'den bu yana en belirgin düzeyde kaydedildi. Ayrıca, girdi ve nihai ürün stok seviyelerinde de düşüş gözlemlendi. Türkiye Sektörel PMI raporu, üçüncü çeyreğe girilirken imalat **sanayi** sektörünün genele yayılı bir talep zayıflığı ile karşılaştığına işaret etti. Yeni sipa-

rişler son dokuz ayda ilk kez olmak üzere, takip edilen on sektörün tamamında yavaşlama gösterdi. Üretimde ise giyim ve deri ürünleri haricindeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Yeni siparişlerde genele yayılı yavaşlama kaydedilirken, en sert gerileme elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Bu sektörün yeni siparişleri yaklaşık iki yıllık bir dönemin en sert düşüşünü kaydetti. Toplam yeni siparişlerin yavaşlamasıyla birlikte firmalar temmuz ayında genel olarak üretimlerini azaltma yoluna gitti.

İSO Türkiye İmalat PMI anket verileri hakkında değerlendirmede bulunan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Temmuz ayı verileri, Türk imalatçıları açısından bir rahatlama belirtisi sunmadı. Aksine, yılın ikinci yarısına girilirken talep, üretim ve istihdamın haziran ayına göre daha yüksek oranda azalması, sektör üzerindeki baskıların yoğunlaştığına işaret ediyor. Bu bağlamda firmalar, koşullarda iyileşmenin yakın zamanda başlaması beklentisi içerisinde olacak" yorumu yaptı.

■ Merve Kızılalp

Sanayide 5 aydır çarklar dönmüyor

ISO tarafından açıklanan Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) verileri, Temmuz 2024'te imalat **sanayi** sektöründe belirgin bir yavaşlamaya işaret ediyor. Haziran ayında 47,9 olarak ölçülen endeks, temmuzda 47,2'ye gerileyerek üst üste beşinci ayda da düşüşünü sürdürdü. Bu rakam, Kasım 2023'ten bu yana en düşük seviye olarak kaydedildi. Yeni siparişler ve istihdam da son 20 ayın en keskin düşüşünü yaşadı.

EKOPOLİTİK
Dr. Burcu Aydın
Özüdoğru
burcu.aydin@tepav.org.tr

Faiz ne zaman iner?

Fed son bir yıldır faiz oranını %5,25-%5,50 aralığında tuttu.

Bu çerçevede, Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Sayın Cevdet Akçay'ın yaptığı açıklamalar oldukça isabetli oldu. Ancak bu açıklamalara rağmen Eylül ayında faiz indirim tartışmaları/çağruları son bulmayacaktır. Bunun önemli sebepleri arasında, ekonomide yaşanan sorunlar ile bunların siyasi yansımaları yer alacaktır.

TEPAV Para Politikası Değerlendirme Notlarımızda uzunca bir süredir kredi koşullarımın, özellikle küçük işletmelerin nakit finansman yönetimi açısından, oldukça zorlayıcı olduğunu belirtiyoruz. Firmaların finansmana erişim sorunları sadece yatırım yapma kapasitesini etkilemiyor, aynı zamanda nakit yönetim becerisini boğarak mevcut üretim ve hizmetleri yerine getirme konusunda da önemli bir bariyer olarak karşımıza çıkıyor.

Bunun en somut yansımalarını şu aşamada imalat sektöründe görüyoruz. Bu hafta açıklanan **İstanbul Sanayi Odası**

Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) temmuz ayında tüm alt sektörlerin eşik değer olan 50'nin altına indiğini ve genel endeksin son sekiz ayın en düşük değerine gerilediğini gösterdi. İzleyen aylarda ekonomik koşulların gerek firmalar gerekse hanehalkı için daha da zorlayıcı olması, Merkez Bankasına "Faiz indir" çağrılarını da artıracaktır.

Ancak enflasyon dinamikleri maalesef TCMB'ye Eylül ayında faiz indirim alanı açmayacaktır.

Bunun çeşitli sebepleri var. Temel sebepler arasında fiyatlama davranışlarının oldukça bozuk olması yer alıyor. Fiyat endeksleri ve bunların ölçtüğü enflasyon oranları arasında büyük farklar var. Örnek vermek gerekirse Haziran ayında enflasyon TÜİK verilerine göre aylık %1,6, yıllık %71,6 artarken, **İstanbul Ticaret Odası (İTO)** verilerine göre aylık %3,4, yıllık %82,1 arttı. Ayrıca firmalar ve hanehalkının hissettiği enflasyon ile enflasyon beklentileri, Merkez Bankası'nın yılsonu enflasyon hedefi olan %38'den birkaç kat daha uzak. Yakın zamanda enerji ve ulaştırma fiyatlarına yapılan yüksek zamlar, fiyatlama davranışlarını olumsuz etkileyecek bir başka etken olarak karşımıza çıkıyor.

Peki ilk faiz indirimi ne zaman olur?

Merkez Bankasının enflasyon patikasına bağlı karar aldığı—politik baskının olmadığı—fiyatlama davranışlarının iyileştiği ve enflasyon dinamiklerinin yılsonunda enflasyonun %40-45 bandına düşeceği netleştiği bir senaryoda, ilk indirim kasım veya aralık aylarında olabilir. Son olarak mevcut çerçevede, yumuşak iniş senaryosundan gittikçe uzaklaştığımızı belirtmekte fayda var. Türkiye'deki makro-finansal kırıl-ganlıkların çok yüksek düzeye ulaşmış olması ile mali, kurumsal ve yapısal politikaların bu riskleri normalleştirmek için yeterli adımları atmamış olması, dezenflasyonun ekonomide sert bir frene basmayla başlayacağına işaret ediyor.

Uzunca bir süredir ekonomi gündeminde tartışılan konu Merkez Bankası ne zaman faiz indirmeye başlar sorusu.

Kimi uluslararası finansal kuruluşlar, Merkez Bankasının ilk faiz indirimini Eylül ayında yapacağını söylüyor. Yaz aylarında baz etkisi kaynaklı yıllık enflasyonda göreceğimiz gerileme ile 12 aylık piyasa katılımcıları enflasyon beklentilerini birebir baz alan modellerde bu sonucun çıkmasını yadırgamıyorum. Ancak gerçek hayatta dinamiklerin bu kadar basit olmadığı en net göstergesi, Fed'in faiz politikası olarak karşımıza çıkıyor. ABD'de tüketici enflasyonunun %2,5'lere doğru gerilemesine, uzun vadeli enflasyon beklentilerinin bozulmuş olmasına rağmen,

Reel sektörün ateşi yükseldi

Sanayideki daralma beşinci ayına girerken, şirket kapanışları hızlandı. İlk 7 ayda konkordato sayısı 800'e yaklaştı. Temmuzda karşılıksız çek adedi yüzde 150 arttı

Yüksek enflasyon kaynaklı girdi ve finansman maliyetlerindeki yüksek artışla birlikte iç ve dış talebin daralması, reel sektördeki sorunları derinleştiriyor. İmalat **sanayiinde** kapasite kullanım oranı, temmuzda son 15 ayın en düşük seviyesine indi. İmalat PMI ise temmuzda üst üste beşinci ay azalarak 47,2 seviyesine indi. Yeni siparişlerde son 20

ayın, çalışan sayısında da son 21 ayın en sert daralması yaşandı. İlk 6 ayda yeni açılan her 5 şirkette karşın 1 şirket kepenk indirdi. Üretimdeki daralmanın izleyen aylarda daha da derinleşeceği endişesini dile getiren iş dünyası temsilcileri, vadeli satışların durmasıyla sıkıntının boyutunun daha da artacağı uyarısında bulunuyor. **MERVE YİĞİTCAN/03**

Konkordato patladı

Temmuz ayında konkordato geçici mühlet kararı verilen dosya sayısı 183 olurken, ilk 7 aydaki sayı 788'e yükseldi. Karşılıksız çek adedi sadece temmuzda bir önceki aya göre yüzde 150 artarak 26 bin 351'e ulaştı ve Aralık 2019'dan bu yana en yüksek düzeye çıktı. Tasfiye sürecine giren şirket sayısı da ilk yarıda 12 bin 175'e dayandı.

Piyasa frene sert bastı çarklar durma noktasında

■ Enflasyonla mücadeledeki acı reçetenin 'beklenen ama istenmeyen' yan etkileri, piyasanın ateşini yükseltti. ISO İmalat PMI raporuna göre temmuzda üretim, yeni siparişler ve girdi alımları gerilerken, istihdamda son 21 ayın en hızlı düşüşü yaşandı.

■ Kapasite kullanımı son 15 ayın en düşük seviyesine inerken, ilk 6 ayda yeni açılan her 5 şirkete karşın 1 şirket kepenk indirdi. 7 ayda konkordato kararı verilen dosya sayısı 800'e yaklaştı. İş dünyası temsilcileri çarkların daha da yavaşlayacağını belirtiyor

MERVE YİĞİTÇAN / İSTANBUL

Enflasyonla mücadele kapsamında uygulanan ekonomide sıkılaştırma politikalarının etkileri reel sektörde giderek belirginleşti. Yüksek finansman maliyetleri, talepteki zayıflama ve beraberinde üretimde yaşanan gerileme sonrası ISO İmalat PMI temmuzda 47,2'ye inerken, sanayi üretimi mayısta yıllık yüzde 0,1 daraldı; kapasite kullanım oranı ise temmuzda yüzde 75,9'a geriledi. Ocak-haziran döneminde ihracattaki yüzde 2'lik sınırlı artış da işleri kurtarmaya yetmedi. Yılın ilk yarısında kurulan şirket sayısı yüzde 17,3 azalırken, kepenk indirenler yüzde 25,8 arttı. Sadece temmuzda 183 firma konkordato başvurusunda bulundu, bu rakam son yılların en yüksek aylık tutarı olarak dikkat çekti. İş dünyası temsilcileri çarkların kalan 5 ayda daha da yavaşlayacağına dikkat çekiyor.

Üretim 5 aydır yavaşlıyor

Yılın ilk yarısına ilişkin veriler reel sektörde kırmızı alarm veriyor. ISO İmalat PMI, temmuzda üst üste beşinci ay azalarak 47,2 seviyesine geriledi ve sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret etti. Yeni alınan siparişlerde, Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönem en sert düşüşü kaydedildi. Yeni siparişlerde genele yaygın

■ PİYASANIN 'ÇEK'ECEĞİ VAR!

Finansmana erişim sorunları nedeniyle piyasada kullanımı artan çeklerde de 'karşılıksız' sayısı artıyor. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) Takasbank verilerine göre, haziranda karşılıksız çek adedi 10 bin 546 adet seviyesindeyken, temmuz ayında bu sayı yüzde 149,9 artarak 26 bin 351 adede yükseldi. Böylece karşılıksız çek sayısı Aralık 2019'dan bu yana en

yüksek düzeye çıktı. Karşılıksız çek tutan da bir önceki aydaki 6,45 milyar TL'den 15,77 milyar TL'ye çıktı. Toplam ibraz edilen çek adedi bir önceki aydaki 614 bin 764 adetten 1 milyon 472 bin 257 adede, tutarı ise 307,4 milyar TL'den 606,3 milyar TL'ye yükseldi. Mahsuplaşmaya tabi çek adedi ise 587 bin 233 adetten 1 milyon 411 bin 262 adede, tutarı 284,7 milyar TL'den 557,8 milyar TL'ye çıktı.

yavaşlama kaydedilirken, en sert gerileme elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Toplam yeni siparişlerin yavaşlamasıyla birlikte firmalar temmuz ayında genel olarak üretimlerini azaltma yoluna gitti. Sadece giyim ve deri ürünlerinde üretim artışı görülürken en belirgin daralma elektrikli ve elektronik ürünler sektöründe ölçüldü. Benzer şekilde, temmuzda on sektör içerisinde yalnızca biri (gıda ürünleri) istihdamını artırırken çalışan sayısında en hızlı azalış ise giyim ve deri ürünleri sektöründe gerçekleşti. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü. Personel yetersizliklerinin de üretim hacimlerini olumsuz etkilediği bildirildi. Aynı zamanda imalatçılar talep koşullarındaki zayıflığa bağ-

lı olarak girdi alımlarını da azalttı. Satın alma faaliyetleri tüm sektörlerde düşüş gösterirken, en keskin yavaşlama metalik olmayan mineral ürünlerde görüldü.

12 bin 175 şirket tasfiye kararı aldı

Çarklardaki durgunluğun en büyük göstergelerinden biri de Merkez Bankası tarafından açıklanan İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı verisi oldu. Temmuz 2024'te yüzde 75,9'a inen kapasite kullanım oranı son 15 ayın en düşük seviyesi olarak ölçüldü. Yılın ilk yarısında sanayicilerin yüzde ihraçattan da gülmedi. Ocak-Haziran döneminde Türkiye'nin ihracatı yüzde 2 gibi sınırlı bir artış göstererek 125,4 milyar dolara çıktı. Bu dönemde 25 sektörün 12'sinde ihracat geriledi.

Ne içeride ne de dışarıda işleri iyi gitmeyen reel sektörde işletmeler kepenk indirmeye devam etti. TOBB'un açıkladığı Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri'ne göre, 2024'ün ilk 6 ayında, 2023'ün ilk 6 ayına göre kurulan şirket sayısı yüzde 17,3 azalırken, aynı dönemde kapanan şirket sayısı yüzde 25,8 arttı. Buna göre ilk 6 ayda 52 bin 676 şirket kurulurken, 11 bin 939 şirket kepenk indirdi. Tasfiye sürecine giren şirket sayısı da ilk yarıda yüzde 2,3 artarak 12 bin 175'e dayandı.

Konkordato kabusu bitmiyor

İşlerdeki kötü gidişatın en kritik verisi ise konkordatolardan geldi. Temmuz ayında konkordato geçici mühlet kararı verilen dosya sayısı 183 olurken, bu sayı 2018-2019 konkordato fırtınası döneminden sonraki en yüksek aylık seviye olarak dikkat çekti. Yılın 7 ayında konkordato geçici mühlet kararı verilen toplam dosya sayısı 788'e çıkarken, kesin mühlet kararı verilen dosya sayısı 311 oldu. Bu dönemde 334 dosya için konkordatonun reddi kararı verilirken, ocak-temmuz aralığında 55 firma için iflas kararı alındı. İş dünyası örgütleri suistimallerin ve mağduriyetlerin önüne geçmek için Ankara'da yoğun temaslarda bulunurken, Adalet Bakanlığının da konkordato başvurularının zorlaştırılması için çalışma yaptığı gelen bilgiler arasında.

■ 'MALİYETİNE İHRACAT' DA KURTARMADI, İÇ PİYASADA İŞLER YÜZDE 40 DARALDI

Piyasadaki daralmadan muzdarip reel sektör, bu dönem az hasarla atlamak için elinden geleni yapıyor. Ancak beklenen işlerdeki frenin ağustos itibarıyla daha sert olması yönünde. Yılın ilk yarısında piyasanın tahmin edilen daha fazla daraldığını dile getiren sektör temsilcileri, ihracatta geçen yıla göre hissedilir bir kıpırdanma olduğunu, ancak mevcut kur politikası nedeniyle rekabetçi fiyat verilemediğini, siparişlerin ya kaçtığını ya da neredeyse maliyetine yapıldığını ifade ediyor.

"Durgunluk artarak devam edecek"

► **TOBB Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sanayi Meclis Başkanı Şeref Fayat:** Durgunluğu çok net yaşıyoruz. Ancak sanayinin çarkların durmaya başladığı veriler temmuzda gelmeye başladı. İhracatta kıvranıyorduk zaten, ama iç piyasada iyi kötü bir canlılık vardı. Ama yüksek faizle beraber sıkılaşma politikaları içerideki durgunluğu beraberinde getirdi. Sanayi çarkları çok net alarm vermeye başladı. Bu artarak da devam edecek. Çünkü biliyoruz ki sıkı para durumu olacağı bu üretimi düşürecek, işsizlik artacak,

şirketler kapanacak, konkordatolar da hızlanacak. Bunlar yaşanıyor şimdilerde, bunu da yaşamalıyız. Biz sanayici olarak yüksek faiz ortamını uzun süre yaşamak istemeyiz, ama bu şart.

"Konkordatolar yüzlerce firmayı etkiliyor"

► İstanbul Demir ve Demir Dışı Metalleri İhracatçıları Birliği (İDDMB) Başkanı Çetin Tecdedioğlu:

İç piyasada ekonomiyi soğutma politikaları kapsamında alınan tedbirler sonucu bu daralmayı yaşayacağımızı biliyorduk. İç piyasada yüzde 10-15 küçülme öngörüyoruz ama sektörlerin neredeyse tamamı yüzde 40 kadar küçüldü. Ancak fiyatlarda düşüş hala görmüyoruz maalesef. Çünkü maliyetler o kadar yükseldi ki fiyatlar da gerilemiyor. İhracatta biraz kıpırdanma başladı ama stabil giden kur politikası ihracattan gelen taleplerin karşılanamamasına yol açtı. Yoksa sipariş gelmeye başladı, ihracatçının ülke sayısı çeşitlendi. Ama mevcut kur politikasından dolayı fiyatı rekabet edemiyoruz. Devletin özellikle ihracatçıya kesinlikle pozitif ayrımcılık yaparak farklı bir kur politikası

izlemesi gerekir. Öte yandan iç piyasayı konkordatolar da çok etkiliyor. Her gün 8-10 firmamızın konkordato raporlarını okuyoruz. Bu 8-10 firma dolaylı olarak yüzlerce firmayı etkiliyor. O firmalar da bu kez alacağını tahsil edemediği için ekonomik krize giriyor. Aynı zamanda konkordatolar piyasada moral bozukluğuna da yol açıyor. Konkordatoların arttığını gören firma vadeli mal satmayı da bırakıyor. Başka bir finansal darlığa giriyoruz böylece.

"Savunma sanayine çalışanlarda da tahsilat sorunları başladı"

► **Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD) Başkanı Yaman Tunaoglu:** Bu frenin olması gerekiyordu, çünkü ekonomiyi soğutmak böyle bir şey. Sektörün yurtdışı işlerinde de talep daralması var. Öte yandan sektörün girdi maliyetlerinin çoğunluğu ithal, işçilik maliyetleri artıyor. İhracat yapanlarda bu süreçten ciddi şekilde etkileniyor. Piyasada birçok firma kapanıyor, iflas edenler var. Ancak enflasyonla mücadelenin de başka yolu yok. Dolandır az 6 ay daha böyle tutulacağı düşünülüyor. Tabii enflasyon daha

makul bir seviyeye kadar sorun yaşamazdık ama şu an başka bir çare yok. Sektörde savunma tarafında harcamalar kesilmiyor ancak tahsilatlarda sorun yaşamaya başladı. Savunma sanayi dışındaki alanlarda çalışan sektör firmaları bu süreçten daha fazla etkilenecek.

"İhracat iyileşmezse sektörde küçülme başlayacak"

► Türkiye Beyaz Eşya Sanayicileri Derneği (TÜRKBESD) Başkanı Gökhan Sığın:

Üretim seviyemizi yakın zamana kadar korumaya çalıştık ancak bu ay itibarıyla üretimde de yüzde 11 oranında azalma gerçekleşti. Yüksek sezon olmasına rağmen iç pazar büyümesindeki yavaşlama ve ihracattaki düşüş trendi üretim ile istihdam için risk oluşturuyor. Endüstrimiz için belirleyici olan ihracat pazarı ve iç pazardaki aktivitenin devam etmesi. Geçen yıla mukayese yapıldığında iç pazarda da düşüş var. İç pazarın bundan sonra en azından hiç olmazsa sabit kalmasını bekliyoruz. İhracatta bir iyileşme gelmezse sektörümüzde küçülme başlayacaktır.

148 milyar dolar

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) toplam rezervleri, 26 Temmuz haftasında bir önceki haftaya göre 5 milyar 899 milyon dolar azalışla 148 milyar 11 milyon dolara düştü.

26 Temmuz itibarıyla Merkez Bankası brüt döviz rezervleri 2 milyar 788 milyon dolar düşüşle 91 milyar 907 milyon dolara geriledi. Brüt döviz rezervleri, 19 Temmuz'da 94 milyar 695 milyon dolar seviyesinde bulunuyordu.

Bu dönemde altın rezervleri ise 3 milyar 110 milyon dolar azalışla 59 milyar 214

milyon dolardan 56 milyar 104 milyon dolara düştü. Böylece Merkez Bankasının toplam rezervleri, 26 Temmuz haftasında bir önceki haftaya göre 5 milyar 899 milyon dolar azalarak 153 milyar 910 milyon dolardan 148 milyar 11 milyon dolara geriledi.

2 milyon TL

KOSGEB'in Girişimci Destek Programı İş Geliştirme Desteği 2024 yılı 2. Çağrı başvuruları başladı. 2024-2028 stratejileri doğrultusunda KOSGEB, Girişimci Destek Programı üst limitini 375 bin liradan 2 milyon liraya çıkardı.

2024 yılı 1. Çağrı başvuruları, 10 Mayıs-28 Haziran döneminde gerçekleşti. Desteğe 3 bin 380 girişimci başvurdu. Kurullardan geçen 984 girişimci 15 Ağustos'a kadar jürilerin karşısına çıkacak. Dün başlayan Girişimci Destek Programı İş Geliştirme Desteği 2024 yılı 2. Çağrı başvuruları da 30 Ağustos'ta sona erecek. İş Geliştirme Desteği kapsamında, girişimcilere 1,5 milyon lira üst limit dahilinde yüzde 80 destek oranıyla geri ödemeli destek sağlanıyor. Girişimcinin genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını olması durumunda

destek üst limitine 150 bin lira daha ekleniyor.

3,1 milyon

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun 2024 Yılı Birinci Çeyrek Pazar Verileri Raporu'na göre, bu yılın birinci çeyreğinde ithalat ve imalat yoluyla 3,1 milyon mobil cihazın kaydı yapıldı. İlk çeyrekte elektronik haberleşme sektöründe faaliyet gösteren 455 işletme-ciye 834 yetkilendirme verildi. Söz konusu dönemde 3G abone sayısı 4 milyon 967 bin 65'e düşerken 4,5G abone sayısı 85 milyon 629 bin 126 oldu.

ISO İmalat PMI'ı 8 ayın en düşük seviyesinde

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), temmuzda 47,2'ye geriledi. **İSO Türkiye** İmalat PMI anketinin Temmuz 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, haziran ayında 47,9 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, temmuzda 47,2'ye gerileyerek üst üste 5. ay eşik değerinin altında gerçekleşti.

Çalışan sayısında en sert gerileme

Endeks, sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret ederken, söz konusu yavaşlama, geçen yılın Kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti. Yeni alınan siparişler-

de, Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi. Benzer şekilde yeni ihracat siparişlerinde de yılın üçüncü çeyreği daha belirgin bir yavaşlama ile başladı. Talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda üst üste dördüncü kez azaltmasına yol açtı ve bu azalış, Kasım 2022'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Personel yetersizliklerinin de üretim hacimlerini olumsuz etkilediği bildirildi.

Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi. Öte yandan, istifalar ve emekliye ayrılmalar da bu gelişmede etkili oldu. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü.

Ham madde ve petrol fiyat-

larındaki yükselişin yanı sıra Türk lirasının dolar karşısındaki zayıflığının da etkisiyle girdi maliyetleri temmuzda keskin bir artış kaydetti. Satış fiyatlarındaki artış nispeten hafif gerçekleşti. Ham madde temininde yaşanan güçlükler ve yüksek nakliye maliyetleri nedeniyle tedarikçilerin teslimat süreleri artmaya devam etti. Satın alma faaliyetleri ise belirgin bir şekilde azaldı ve söz konusu azalış Kasım 2022'den bu yana en belirgin düzeyde kaydedildi. Ayrıca girdi ve nihai ürün stok seviyelerinde de düşüş gözlemlendi.

Türkiye Sektörel PMI raporu, üçüncü çeyreğe girilir-

ken imalat **sanayi** sektörünün genele yayılı bir talep zayıflığı ile karşılaştığına işaret etti. Yeni siparişler son 9 ayda ilk kez olmak üzere, takip edilen 10 sektörün tamamında yavaşlama gösterdi. Üretimde ise giyim ve deri ürünleri haricindeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Bu gelişmelerin sonucunda istihdam ve satın alma faaliyetleri de yaygın şekilde düşüş kaydetti.

Yeni siparişlerde genele yayılı yavaşlama kaydedilirken, en sert gerileme elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Bu sektörün yeni siparişleri yaklaşık 2 yıllık bir dönemin en sert düşüşünü kaydetti.

**Ekonomi
Notları**İbrahim
ÜNALMIŞ

ibrahim.unalmis@dunya.com

**Orta Vadeli Program
neden bu yıl daha
önemli?**

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın Orta Vadeli Program (OVP) hazırlıklarının sürdüğünü ve Eylül ayının ilk haftasında açıklanmasını planlandığını söyledi. Önümüzdeki dönemde OVP'nin içeriği ve tahminleri gündemimizi belirlemeli. OVP'nin bir temenniler metni olmaktan ziyade gerçekçi hedefler ve tahminler içermesi daha da önem kazandı.

Son dönemde yurt içinde seçim belirsizliklerinin ortadan kalkması, geleneksel ekonomi politikalarına dönülmesi sonucunda ülke risk primi göstergesi CDS 260'a kadar geriledi, sermaye piyasalarına yabancı sermaye girişi başladı ve ülke kredi notunda artışlar oldu. Önümüzdeki aylarda da kredi notumuzun artmaya devam edeceğini tahmin ediyoruz. Ayrıca, makroihtiyati çerçevenin sadeleştirilmesi ve parasal aktarım mekanizmasını güçlendirecek adımların atılması güven ortamının yaratılması için önemli adımlardır. Kamu harcamalarını azaltmak ve etkinleştirmek, ve kamu gelirlerini artırmak için atılan adımlar, henüz yetersiz olmakla birlikte, mevcut politika duruşunu destekledi.

Enflasyonun zirveyi gördükten sonra düşmeye başladığı fakat ekonomik aktivitenin yavaşlamaya başladığı ortamda ekonomi politikalarını nasıl yönlendirmek gerekir? Bu noktada önümüzdeki dönemde hem küresel jeopolitik risklerin artacağını hem de ABD seçimlerinin piyasalarda dalgalanmalara yol açacağını hatırlamakta fayda var. Böyle bir ortamda Türkiye ekonomisine yön vermek açısından OVP'nin öneminin daha da arttığını düşünüyoruz. Tüm bu gelişmelere ek olarak, yeşil dönüşüm alanında Türkiye'nin önemli taahhütleri var ve gelecek yıllardaki ihracat performansımız açısından oldukça önem arz ediyor. Sınırda karbon vergisi gibi uygulamalara hazırlık yapmak için süremiz giderek azalıyor.

Tüm bu gerçekleri bir araya getirdiğimizde OVP'nin içeriği ve hedeflerinin öneminin geçmiş yıllardan fazla olduğunu düşünüyoruz. Bu bağlamda, hedeflerin bir takım çerçevesinde ortaya konması ve bu takvime uyulması konusunda taahhüt verilmesinin programın etkinliğini artırabileceğini düşünüyoruz.

**Ekonomide yavaşlama sinyalleri
gelmeye devam ediyor:**

Para politikasında sıkılaşma adımları ve bunu destekleyen makroihtiyati politikaların sonucu olarak ekonomide yavaşlama sinyalleri netleşiyor. Dün açıklanan **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat PMI endeksi Temmuz'da 47.2'ye düştü. Haziran ayı PMI verisi 47.9 olarak açıklanmıştı. Bu veriler imalat sanayindeki daralmanın sürdüğünü işaret ediyor. Uzun süredir ilk defa tüm sektörlerde daralma gözlemlendi. Yeni siparişlerdeki azalma istihdamı olumsuz etkilemeye başladı. Son 21 ayın en yüksek "çalışan sayısından azalma" gözlemlendi. Girdi maliyetlerinde petrol fiyatlarındaki yükseliş ve TL'nin değer kaybı kaynaklı artış gözlemlendi fakat bu artışın satış fiyatlarına sınırlı miktarda yansıtıldığı anlaşılıyor.

Temmuz ayında enflasyonun ana eğiliminde belirgin bir iyileşme görülmesi ihtimali zayıf

Temmuz ayında gerçekleşen elektrik ve akaryakıt fiyat ayarlamaları neticesinde Temmuz ayı enflasyonu önceki yıllar ortalamalarının üzerinde gerçekleşecek. Ekonomi yönetimi tarafından beklentileri bu çerçevede yönlendirmek amacıyla çeşitli açıklamalar yapıldı. Fakat, **İstanbul Ticaret Odası** tarafından hesaplanan İstanbul enflasyonu %4.2 olarak açıklandı ve yıllık enflasyon %72.8'e ulaştı. Ulaştırma ve haberleşme %10.8 ile en yüksek artış gösterirken, eğitim ve eğlence %6.7, gıda harcamaları %4.4, konut harcamaları %4.2 artış gösterdi. Giyim harcamalarında ise %2 düşüş yaşandı. Reuters tarafından gerçekleştirilen TÜFE beklenti anketi sonuçlarına göre Temmuz ayı enflasyon beklentisi %3.45. Yapılan açıklamalarda yönetilen ve yönlendirilen fiyatlarda yapılan ayarlamaların Temmuz ayı enflasyonuna etkisinin yüzde 1.5 puan olacağı söylenmişti. Diğer yıllardan farklı olarak işlenmiş gıda fiyatlarının Temmuz ayı enflasyonuna katkısının yüksek olacağı anlaşılıyor. Sonuç olarak, Temmuz ayında enflasyonun ana eğiliminde belirgin bir iyileşme görülmesi ihtimali zayıf görünüyor.

ISO'nun hazırladığı PMI, son sekiz ayın en düşük seviyesine geriledi

Sanayide sorun büyüyor

Ekonomideki daralma sinyalleri alarm seviyesine geçti. İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI), temmuzda üst üste beşinci ayda da azalarak 47.2 seviyesine geriledi ve eşik değer olan 50'nin altında kaldı. Endeks son sekiz ayın en düşük seviyesini alırken yeni siparişlerde ve istihdamda son 20 ayın en sert düşüşü görüldü. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü. Alt sektörlerin tamamında daralmaya işaret ediyor. Yeni siparişlerde genele yayılan yavaşlama

kaydedilirken, en sert gerileme elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Nihai ürün fiyatlarında da en yüksek enflasyon kara ve deniz taşıtlarında gerçekleşti.

İmalatçılar talep koşullarındaki zayıflığa bağlı olarak girdi alımlarını azaltırken, sektörlerin çoğunluğunda girdi maliyetleri

temmuzda daha hızlı artarak haziran ayındaki tabloyu tersine çevirdi. İSO adına endeksi hazırlayan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Talep koşullarının zorlayıcı olmaya devam ettiği temmuz ayı verileri, Türk imalatçıları açısından bir rahatlama belirtisi sunmadı. Aksine, yılın ikinci yarısına girilirken talep, üretim ve istihdamın haziran ayına göre daha yüksek oranda azalması, sektör üzerindeki baskıların yoğunlaştığına işaret ediyor" dedi.

● **Ekonomi Servisi**

Kemer sıkıldıkça emekçi eziliyor

Sanayide istihdam ve üretim koşulları geriledi. İktidar doğal gaz fiyatlarının yarı yarıya düştüğü yılda doğal gazda yüzde 38 zam yaptı. Ücretler ise adeta donduruldu.

Istanbul Sanayi Odası (ISO) tarafından yayımlanan PMI endeksi, üretim ve istihdamda gerilemeye işaret etti. Haziran ayında 47.9 olan manşet PMI, temmuzda üst üste beşinci ay azalarak 47.2 seviyesine geriledi ve sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya görüldü. Yeni alınan siparişlerde, kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönem en sert düşüşü kaydetti. Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla birlikte istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi. İşçi sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü.

Istanbul Sanayi Odası Türkiye sektör PMI raporuna göre; takip edilen on sektörün tamamında yeni siparişler yavaşladı. Üretimde ise giyim ve deri ürünleri haricindeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Bu gelişmelerin sonucunda istihdam ve satın alma faaliyetleri de yaygın şekilde düşüş kaydetti. İmalatçılar talep koşullarındaki zayıflığa bağlı olarak girdi almamaya başladılar, sektörlerin çoğunluğunda girdi maliyetleri temmuzda da daha hızlı artarak haziran ayındaki tabloyu tersine çevirdi.

PMI ENDEKSİ KRİTİK DEĞERİN ALTINA İNDİ

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında referans kabul edilen **Istanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye imalat PMI** (satın alma yöneticileri endeksi) anketinin, temmuz 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50.9'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre; haziran ayında 47.9 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, temmuzda üst üste beşinci ay azalarak 47.2'ye geriledi ve sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret etti. Söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti.

KASIM 2023'TEN BU YANA EN SERT DÜŞÜŞ

Sektörün performansındaki bozulmada, zorlu piyasa koşulları nedeniyle yeni siparişlerde yaşanan keskin düşüş belirleyici oldu. Yeni alınan siparişlerde, kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönem en sert düşüşü kaydetti. Benzer şekilde yeni ihracat siparişlerinde de yılın üçüncü çeyreği daha belirgin bir yavaşlama ile başladı. Talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda üst üste dördüncü kez azaltmasına yol açtı ve bu azalış kasım 2022'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Personel yetersizliklerinin de üretim hacimlerini olumsuz etkilediği bildirildi.

İSTİHDAM SEVİYELERİ DÜŞÜŞ GÖSTERDİ

Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla birlikte istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi. Öte yandan istifalar ve emekliye ayrılmalar da bu gelişimde etkili oldu. İşçi sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü. Ham madde ve petrol fiyatlarındaki yükselişin yanı sıra Türk lirasının dolar karşısındaki zayıflığının da etkisiyle girdi maliyetleri temmuzda keskin bir artış kaydetti.

ENFLASYON ARTTI

Enflasyon oranları, girdi maliyetlerinde olduğu gibi nihai ürün satış fiyatlarında da haziran ayına kıyasla yükseldi. Bununla birlikte satış fiyatlarındaki artış nispeten hafif gerçekleşti. Ham madde temininde yaşanan güçlükler ve yüksek nakliye maliyetleri nedeniyle tedarikçilerin teslimat süreleri artmaya devam etti. Satın alma faaliyetleri ise belirgin bir şekilde azaldı ve söz konusu azalış kasım 2022'den bu yana en belirgin düzeyde kaydedildi. Ayrıca, girdi ve nihai ürün stok seviyelerinde de düşüş gözlemlendi. (EKONOMİ SERVİSİ)

ON SEKTÖRÜN TAMAMINDA YENİ SİPARIŞLER AZALDI

TÜRKİYE sektör PMI raporu, üçüncü çeyreğe girilerek imalat **sanayi** sektörünün genelle yaygın bir talep zayıflığı ile karşılaştığına işaret etti. Yeni siparişler son dokuz ayda ilk kez olmak üzere, takip edilen on sektörün tamamında yavaşlama gösterdi. Üretimde ise giyim ve deri ürünleri haricindeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Bu gelişmelerin sonucunda istihdam ve satın alma faaliyetleri de yaygın şekilde düşüş kaydetti. Üte yandan, haziran ayında gevşeme gösteren enflasyon oranları temmuzda yeniden artış sinyali verdi.

EN SERT GERİLEME ELEKTRONİKTE

Yeni siparişlerde genelle yaygın yavaşlama kaydedilerek, en sert gerileme elektronik ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Bu sektörün yeni siparişleri yaklaşık iki yıllık bir dönem en sert düşüşünü kaydetti. Yeni siparişlerde en hafif ivme kaybı ise gıda ürünlerinde görüldü. Türk imalatçıları, yurt dışından yeni sipariş almaya yönelik çabalarında ise nispeten daha iyi performans sergiledi. Makine ve metal ürünleri öncülüğünde, üç sektörün yeni ihracat siparişleri büyüme kaydederken, en sert düşüş ise giyim ve deri ürünleri ile gıda ürünlerinde kaydedildi.

Toplam yeni siparişlerin yavaşlamasıyla birlikte firmalar temmuz ayında genel olarak üretimlerini azaltma yoluna gitti. Sadece giyim ve deri ürünlerinde üretim artışı görüldü. Üretimde ise giyim ve deri ürünleri sektöründe ölçüldü. Benzer şekilde, temmuzda on sektör içerisinde yalnızca biri (gıda ürünleri) istihdamını artırırken çalışan sayısında en hızlı azalış ise giyim ve deri ürünleri sektöründe gerçekleşti.

İMALATÇILAR GİRDİ MALİYETLERİNİ AZALTI

İmalatçılar talep koşullarındaki zayıflığa bağlı olarak girdi maliyetlerini de azalttı. Satın alma faaliyetleri tüm sektörlerde düşüş gösterirken, en keskin yavaşlama metalik olmayan mineral ürünlerde görüldü.

Sektörlerin çoğunluğunda girdi maliyetleri temmuzda daha hızlı artarak haziran ayındaki tabloyu tersine çevirdi. En yüksek girdi fiyatları enflasyonu, kara ve deniz taşıtları firmalarında gözlemlenirken en düşük oranlı artış ise ana metallerde kaydedildi. Ancak bu sektörde dahi girdi maliyetlerinin belirgin bir şekilde artması dikkat çekti.

Haziran ayında üç sektörün satış fiyatlarını düşürmesinin ardından, temmuz ayında tüm sektörlerde artış kaydedildi. Girdi maliyetlerindeki görünümüne paralel olarak, nihai ürün fiyatlarında da en yüksek enflasyon kara ve deniz taşıtları sektöründe gerçekleşti. Satış fiyatlarındaki en sınırlı artışlar ise gıda ürünleri ve tekstil ürünlerinde ölçüldü.

DÜNYADA İNDİRİM TÜRKİYE'DE ZAM

BORU Hatları ile Petrol Tasıma AŞ (BOTAS), küresel doğal gaz fiyatlarındaki düşüş ve dolar/TL kurundaki stabiliteye rağmen, konutlar için doğal gaz fiyatlarını yüzde 38 artırdı. **Sanayiye** ise zam yapılmadı.

BOTAS, ağustos itibarıyla konutlarda kullanılan doğal gazın toptan satış fiyatına yüzde 38, yıllık doğal gaz tüketimi 300 bin metreküp ve altında olan serbest tüketicilerin elektrik üretimi haricinde kullandıkları doğal gazın satış fiyatına ise yüzde 33.1 oranında zam yapıldığını duyurdu.

Doğal gaz fiyatları yılbaşından bu yana yüzde 31, son bir yılda yüzde 50 düştü. (EKONOMİ SERVİSİ)

BOTAS

Fotoğraf: Unsplash

Fotoğraf: DHA

Enflasyonda aylık artış hızı yükseldi

İSTANBUL'da perakende fiyatların artış hızı aylık bazda yükselirken yıllık yavaşladı. Buna göre; İstanbul'da temmuz ayında perakende fiyatlar, aylık yüzde 4.21; yıllık bazda ise yüzde 72.80 oranında arttı. Toptan fiyatlar, aylık yüzde 1.04 yükselirken; yıllık ise yüzde 55.12 oldu.

2024 temmuz ayında İstanbul'da; perakende fiyat hareketlerinin göstergesi olan İstanbul

üreticiler çeyreçe endeksi bir önceki aya göre yüzde 4.21, toptan fiyat hareketlerini yansıtan toptan eşya fiyatları endeksi ise yüzde 1.04 oranında arttı. 2023 temmuz ayına göre, 2024 temmuz ayında yaşanan fiyat değişimlerini gösteren bir önceki yılın aynı aya göre değişim oranı **Istanbul Ticaret Odasının (İTO)** 1995 bazlı üreticiler çeyreçe endeksinde yüzde 72.80, toptan eşya fiyatları endeksinde ise yüzde 55.12 olarak gerçekleşti. Haziran'da perakende fiyatlar aylık yüzde 3.42, yıllık yüzde 82.14 artmıştı. (EKONOMİ SERVİSİ)

İmalatta tüm göstergeler düşüşte

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), temmuzda 47,2'ye geriledi. Eşik değer olan 50'nin altında ölçülen tüm rakamların sektörde kötüleşmeye işaret ederken manşet PMI, üst üste beşinci ay eşik değerinin altında hesaplandı.

Endeks, sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamayı gösterirken, söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde meydana geldi. Yeni alınan siparişlerde de Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi.

Yeni ihracat siparişlerinde de yılın üçüncü çeyreği belirgin bir yavaşlama ile başladı. Çalışmaya göre talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda üst üste dördüncü kez azaltmasına yol açtı. Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi. Çalışan sayısındaki düşüş, son 21 ayın en yüksek hızında ölçüldü.

Rapora göre ham madde ve petrol fiyatlarındaki yükselişin yanı sıra Türk lirasının dolar karşısındaki zayıflığının da etkisiyle girdi maliyetleri temmuzda keskin bir artış kaydetti. İSO'nun raporuna göre üçüncü çeyreğe girilirken imalat sanayi sektörü, genele yayılı bir talep zayıflığı ile karşılaştı. Yeni siparişler son 9 ayda ilk kez olmak üzere, takip edilen 10 sektörün tamamında yavaşlama gösterdi.

Üretimde ise giyim ve deri ürünleri haricindeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Bu gelişmelerin sonucunda istihdam ve sa-

tın alma faaliyetleri de yaygın şekilde düşüş kaydetti.

Yeni siparişlerde genele yayılı yavaşlama kaydedilirken, en sert gerileme elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti. Bu sektörün yeni siparişleri yaklaşık 2 yıllık bir dönemin en sert düşüşünü kaydetti. Makine ve metal ürünleri öncülüğünde, üç sektörün yeni ihracat siparişleri büyüme kaydederken, en sert düşüş ise giyim ve deri ürünleri ile gıda ürünlerinde kaydedildi.

FİRMALAR ÜRETİM AZALTI

Çalışmaya göre toplam yeni siparişlerin yavaşlamasıyla firmalar temmuz ayında genel olarak üretimlerini azaltma yoluna gitti. Sadece giyim ve deri ürünlerinde üretim artışı görülürken, en belirgin daralma elektrikli ve elektronik ürünler sektöründe ölçüldü. Benzer şekilde, temmuzda 10 sektör içerisinde sadece gıda ürünleri istihdamını artırırken, çalışan sayısında en hızlı azalış ise giyim ve deri ürünleri sektöründe

gerçekleşti. İmalatçılar talep koşullarındaki zayıflığa bağlı olarak girdi alımlarını da azalttı. Satın alma faaliyetleri tüm sektörlerde düşüş gösterirken, en keskin yavaşlama metalik olmayan mineral ürünlerde görüldü.

EN YÜKSEK FİYAT ARTIŞI KARA VE DENİZ SATIŞLARINDA

Sektörlerin çoğunluğunda girdi maliyetleri temmuzda daha hızlı artarak haziran ayındaki tabloyu tersine çevirdi. En yüksek girdi fiyatları enflasyonu, kara ve deniz taşıtları firmalarında gözlenirken, en düşük oranlı artış ise ana metallerde kaydedildi.

Haziran ayında üç sektörün satış fiyatlarını düşürmesinin ardından temmuzda tüm sektörlerde artış kaydedildi. Girdi maliyetlerindeki görünümüne paralel olarak, nihai ürün fiyatlarında da en yüksek enflasyon kara ve deniz taşıtları sektöründe gerçekleşti. Satış fiyatlarındaki en sınırlı artışlar ise gıda ürünleri ve tekstil ürünlerinde ölçüldü.